

ДАВРО-БОСАНСКИ ИСТОЧНИК

лист за црквено-просвјетне потребе српско-
прав. свештенства у Босни и Херцеговини.

Издаје двапут у мјесецу. — Цијена 3 фор. годишње.

Бр. 24.

Сарајево, 15. Децембра 1889.

Год. III.

Ријеч на Божић.

Благочестиви Хришћани!

Један од најзнаменитијих дана у повјесници свјетској, један од најрадоснијих празника за све Хришћане, јесте данашњи дан — дан рођења нашег Спаситеља.

Празнујући овај дан, Хришћани се данас у братској љубави „мирбоже“ и са радосним ријечима поздрављају: „Христос се роди!“ и „Ваистину роди!“

Данас се из хиљадама хиљада грла источно-православног народа ори умилна и весела пјесма у црквама и домовима: „Слава на висини Богу и на земљи мир, међу људима добра воља“; данас се пјева по цијелом православљу она пета пјесма, којом су некада небесни Анђели овај дан људима — први запјевавши — објавили славно рођење Христа Спаситеља нашег.

Свечан је овај дан, пун је миља за сваког Хришћанина, а особито за нас Србе, јер је скопчан са лијепим и значајним религиозним и народним обичајима.

Овај је дан мира и љубави, јер је у њему сам свемогући Творац — Бог, испунио своје обећање човјечанству дано и то на начин чудесан и божанствен.

На овај дан сишао је син Божији са неба на земљу, да нас спасе и избави од пратече-

скога грјеха; дошао је и родио се од Богом благословене дјеве Марије, да нас измири са Оцем Својим — са створитељем свијета.

* * *

Преблаг и Бог створивши првог човјека, смјестио га је у блаженом земаљском рају, гдје је имао срећно живјети и спремити се за срећнији живот у вјечности. Мудро и послушно Богу, живећи у времену, човјек би без муке дошао у блажену вјечност. Но први људи а са њима и њихови потомци злоупотребише своју слободу, преступише Божију заповјед, удале се од своје цијељи, заборавише своје опредјелење, и почеше све дубље и дубље тонати у мору грјехова. Страсти обладаше људска срца а празновјерство и незнабоштво бјеше се умножило, у коме огрезну и окори готов цијело човјечанство, и као навалице све више и више поче се удаљавати од Бога Творца и правог добротвора свога. Укратко, рећи, по слову апостола: „Без сорајкишиа и лишени сѣтъ славы Божіа“.

Али свемилостиви Бог правдом Својом осуђујући грјешног човјека, и видећи људе под тешким бременом гњева и грјеха, не хтједе да се љубав Његова окрене од рода људског, те зато је често пута преко избраника својих (пророка) поткрепљавао надежду у човјечанству, особито у

народу израхиљскоме, да не клоне духом у очајање, него да с вјером очекује обећаног избавитеља — Месију.

*

И кад се наврши од Бога одређено вријеме, и да означи долазак обећаног икупитеља, најприје шаље Бог архангела преблагословеној дјеви Марији, који јој долази са ријечима: „Радуј се благодатнаја Господ је стобом, ти си благословена међу женама, Дух ће свети наћи на тебе и сила ће те Вишњег осјенити: Ти ћеш родити сина и надјети му име Исус; Он ће бити велики и назваће се Син највишега, и царству Његовом не ће бити краја“.

Пречиста и преблагословена дјева Марија прими ову благу вијест са тврдом вјером, са смјерном понизношћу вољи Божијој. Роди сина Божијег у Витлејемској малој колибици — у вертепу. И небо необичном свјетлошћу засија над Витлејемом и околином његовом; а ангели појашу: „Слава на висини Богу и на земљи мир, међу људима добравоља“.

Пастирима, овим невиним и добрим синовима природе, — који чуваху стадо око Витлејема, престашеним овим чудом, што га на небу угледаше, — силази анђел Господњи и објављује рођење сина Божијег са овим ријечима:

„Не бојте се! ја вам доносим велику радост, која ће бити свега људства, јер вам серодио данас Спас, и ево вам знака: наћи ћете дијете повијено и у јасле положено“.

Пастири чувши ове ријечи, ову дивну и божанствену милину, неисказана радост бијаше испунила срца ових добрих људи; и кад их анђеос остави, и кад дођоше од чуда к себи, одоше, и још већма удивили се кад нађоше младенца и видјеше да је све онако, како им анђеос Божији каза. Они се поклонили новорођеном Спасу и вратили се пјевајући и хвалећи Бога о свему што видјеше и чуше.

Па и са далеког Истока хитају и долазе мудри волеви — цареви, носећи дарове: злато, ливан и смирну; и поклонили се великом витлејемском учитељу и знамењу препорођаја људског — нашем спаситељу, који сиђе са неба да подигне и избави род људски, и да му покаже пут којим

ће се узвисити до свога правог достојанства и опредјелења.

*

Велика је милост Божија, велико је свемогућство Његово!

Он као син Божији роди се, и ријеч постаде тјело и усели се у нас пуно благодати и истине (Јов. 1. 14).

Он као Бог, не изабра матер дјеву из богате породице, која би блијеском својега одијела и сјајем својих драгоцености и злата привукла на се свјетску пажњу: јер то све украшава и задовољава само спољашност и тјелесну сујету свјетску; већ Он изабра матер дјеву, сироту и богато украшену унутарњим добродјетелима и врлинама: невиношћу, смјерношћу, стидљивошћу и оданошћу Богу.

Он се не роди у раскошним дворовима и салонима, него у витлејемској малој сиротинској колибици.

Он не јавља рођење своје богатима, који вјећма цијене злато, сјајност, раскош част и достојанство; већ се јавља простим пастирима витлејемског стада, тим побожним и безазленим душама.

Ето тако син Божији родио се је и дошао је на земљу, да са истином сруши неправду и покаже људима пут живота и спасења.

Ето то је Спас наш, који прими на себе човјечије тијело.

Ето то је знамење препорођаја људског, пред ким падоше лажни идоле, срушише се њихови храмови и уништи се кужна поквареност и деморализација.

Ето то је Источник живота, који исцјељи ваше болне, сакате и слијепе; пред ким мртви оживише и многа чуда чињаше.

Ето то је Бого-човјек, који мјесто ропства и насиља објави љубав, братство, слободу и морал.

Ето то је највећи проповједник истине и јеванђељске науке.

Та има ли што љепше и што узвишеније, но што нас је учио и што нас непрестано учи Господ, наш Исус Христос и Спаситељ из св. Писма — из св. јеванђеља, у којем је неисцрпна наука Његова, и који између свега учи људе и Хришћане:

„Љуби Господа Бога својега свјетом срцем својим, и свом душом својом, то је прва и највећа заповијест;

WWW.UNILIB.RS

а друга је као и та: љуби ближњега својега као самога себе. О овима двјема заповијестима виси закон и пророци.“

„Господу Богу својему поклањај се и Њему једноме служи.“

„Кад стојите на молитви, праштајте ако што имате на кога, да отац ваш који је на небесима опрости и вама погрешке ваше; ако ли ви не опраштате, ни отац ваш који је на небесима, не ће опростити вама погрешке ваше.“

„Ако дођеш у цркву да се Богу молиш и свијећу донесеш, па се сјетиш да си увриједио брата твога, не мој палити свијеће, него је остави пред олтарем па отиди и помири се с братом својим; и онда дођи у цркву те свијећу упали, принеси дар свој и Богу се моли.“

„Све што иштете у својој молитви вјерујте да ћете примити; и биће вам.“

„Не чини никоме што ниси рад да теби други чини; а све што си рад да теби други чине, чини и ти другима.“

„Поштуј оца твога и матер твоју.“

„Не чини никоме зла, па ни зло за зло.“

„Не кради, не отимај и не варај.“

„Не лажни, не свједочи лажно, јер горе можеш убити човјека твојим језиком, него што муња својим громом сирово дрво убије.“

„Не чини прељубе са туђом женом, ни жена са туђим човјеком; јер се тиме може да поруши кућа, имање, част и живот; а ако немаш друга нађи га, спари се и љубите друг друга.“

„Кад судите, не гледајте ко је ко по имену и занимању него гледајте на дијела његова па право судите, јер каквим судом судите онаким ће се и вама судити.“

„Каквом мјером мјерите, таквом ће вам се и мјерити.“

„Старајте се за јело, али не за оно јело које пролази кроз тијело, него за оно, што вјечито остаје у тијелу, а то је: наука која човјека само на добро, на истину, на поштење и правду учи.“

„Не сабирајте блага и богатства себи на земљи, гдје мољац може да изгризе, гдје рђа може да га зарђа, гдје трулеж може да га иструли, гдје лопови могу да покраду; него сабирајте себи блага и богатство на небесима, гдје нема ни мољца ни рђе, ни трулежи па ни лопова.“

„Чувајте се од лажљивијех пророка, који долазе к вама у одијелу овчијему, а унутра су вуци грабљиви.“

„Не бојте се онијех који убијају тјело а душу не могу убити; него се бојте онога који може и душу и тијело погубити.“

„Трпљењем својим спасавајте душе своје.“

„Благо кроткима, јер ће наслједити земљу.“

„Благо гладнима и жеднима правде, јер ће се наситити.“

„Благо онима који су чистога срца, јер ће Бога видјети.“

„Благо онима који мир граде, јер ће се синови Божији назвати.“

„Благо милостивима, јер ће бити помиловани.“

„Будите милостиви, као и отац ваш небесни што је милостив.“

„Не ће сваки који говори: Господе! Господе! доћи у царство небесно; но ко чини по вољи оца мога који је на небесима.“

„Тешко човјеку кроз којег долази саблазан.“

„Сваки који се узвишује понизиће се; а који се понизује, узвисиће се.“

„Чувајте се од среброљубства, јер нико не живи од онога, што је сувишно богат.“

„Каква је корист човјеку ако сав свијет добије, а душу своју оштети, и може ли ко одкупа дати за душу.“ ?

„Чувајте се да како ваша срца не отежају ждерањем и пијанством и бригама овога свијета, да вам овај дан не дође изненада.“

„Кад чиниш гозбу зови и сиромаше, кљасте, роме и слијепе, и благо ће ти бити.“

„Коме је много дано много ће се и искати од њега.“

„Који слуша а не извршује ријеч Божију, он је као онај човјек који начини кућуна земљи без темеља.“

„Благо вама ако вас узасрамоте и успрогоне и рекну на вас свакојаке рђаве ријечи лажући, мене ради; тада се радујте и веселите, јер ће вам велика награда на небесима бити.“

„Заповједам вам да имате љубав међу собом.“

„Тако да засија свјетлост ваша пред људима, да виде добра дјела ваша и прославе оца вашег, који је на небесима.“

„Ко слуша заповиједи моје биће у мени и ја у њему, и ничега се нема бојати.“

„Да нијесам дошао на земљу и показао народу правду и вољу Божију и различно добро од зла, народ би се изговарао, ал овако сад нема изговора.“

Ето угледа за сваког који жели по вољи и заповједима Бога Спаситеља живити и владати се; ето науке да се по њој у животу владамо, па ако тако узрадимо, онда ћемо тек достојно прослављати славни празник рођење Сина Божијег.

А сада браћо пренесимо се мислима у Витлејем, пођимо ка вертепу и поклонимо се нашем спаситељу Господу Исусу Христу, и побожно запевајмо и велико и мало ону значајну пјесму анђелску. Славимо Бога на висини и на сваком мјесту. Имајте тврду вјеру у сведржитеља Бога и у све оно, што нам је открио преко јединородног Свог сина Спаситеља нашег Исуса Христа. Љубимо и надајмо се на Бога. Вјера, љубав и надежда то су Хришћанске врлине, које сваког човјека овога свијета чине срећним а онога заграбног уводе у царство

небеско и у живот вјечни. Његујмо свагда мир у души и срцу нашем; хранимо мир у породицама нашим а с тиме хранимо мир и слогу у народу своме, те тим ћемо све боље и боље у сваком добру напредовати. Избјегавајмо сваку међусобну зађевицу, раздор, и недајмо повода проклетој неслози и неспоразуму, јер то тара како породице тако и општине, поједина друштва и народе. Имајмо добру вољу на свако дјело ради вјере наше, ради цркве наше, ради школе наше, ради православља и народа нашег. Сваки нека је свјестан своје дужности и нека је врши савјесно без притворства и без себичности. Нека је с нама и међу нама добра воља увијек, те кад потреба заиште ради користи цркве, школе и народа нашег, покажимо је сви, и по њој извршујмо сви сложено намјере наше, ради добра и среће наше.

Ђ. П.

О стању Српско-православног свештенства у Босни.

Прочитавши чланак под горњим насловом у 21 и 22 броју овога цијењенога листа, нијесам могао одољети а да дубоко не уздахнем; јер ми читајући тај чланак изађоше пред очи све оне патње и невоље нашега кукавнога свештенства босанског, које оно преко своје главе премеће, борећи се са својим тешким и оскудним положајем, борећи се за „хљеб потребити“.

И заиста мало је народа у просвећеном хришћанском свијету у коме би било и издалека материјално стање свештеничко налик на ово наше; мало је народа велим, да му његове законоше, његови душебрижници носе на себи слику најоскуднијех сиромаша, слику најхудијех просяка и цеволника, као што је то наш српско-православни народ у Босни. И опет тај наш народ вели: да је народ! и опет те наше црквене општине веле: да су на своме мјесту!!

Мој љубезни брат у Христу вели, да је у њих тамо неће у Посавини свештеничко стање жалосно. Вјерујем ја то њему врло добро. И у нас је жалосно, и чини ми се још жалосније и чемерније; јер ни у нас не дају што-но он вели: ни двизета, ни арманскога варићака шенице, па ни киселога сира ни покваренога масла. Све је то народ заборавио давати, па се још и не сјећа, да је икад од тога што год давао.

Па и биру је код нас још мало озвонило, јер тај најглавнији приход свештенички мало ко сад даје. А зашто би га и давали? кад им стоји од воље, хоће ли што дати или не, осим ако се који нађе те из милосрђа као и осталом просјаку коју оку пружи. Тужити га немаш коме, јер ти се тужба не сахише; неће суд ни област за то да знају. Са тврдијем свједочанством освједочићу, да сам ја у једном селу, које броји стотину кућа једва 14 (словом четрнајест) варићака и то на најчемернији начин за годину дана укупити могао. Ово купљење кукавнога бира, колико стане свештеника труда и понижења нећу овђе ни казивати, јер то сваки који у Босни живи познаје. Ал ево тешке муке, кад то и онај, који би требало да види, не види. Кад би случајно на попи било какових махана и недостатака, било би њих, који би се постарали, да то пријаве гдје треба. Шта више у таким приликама, нађе се њих доста, који чак измишљају лажне клевете на свештенство, па га пријављују духовној власти, па богме и високој влади; јер незнају ваљда шта ће друго радити.

Право вели мој брат љубезни и писац онога чланка, да је у првашња времена за свештенство било много боље. Мој отац био је

свештеник, па сам врло добро упамтио, његове приходе, како су ишли. Сјећам се врло добро, кад је он из једнога села по читаво јато ситне марве својој кући догонио, а то је народ Драге воље давао. Осим тога досадашњијем свештеницима биле су тако рекући руке одријешите, јер нијесу одговорни били за свашто. Могли су вјенчавати без разлике свакога момка и дјевојку, а данас то закон у неколико забрањује, негледајући што се тим свештенству ускрда најглавнији новчани приход и потпора. Овакови момци који се не могу вјенчати ипак се жене, па живу не вјенчани и рађају незакониту дјецу, те се последије и кад могу неће да вјенчавaju. К тому још кад буде право рећи, могли су до сад свештеници по гдје-што и „преко — јего“ одгулити. Данас свега тога нема, нити море и смије бити, јер свак пази на свештеника, колико ће узети. Наши поједини варошани па и по гдје-које општине чак и подучавају сељаке, да не дају попу много за вјенчање и друго. (Али фала Богу нијесу сви таки, него као што рекох — по гдје-који). Тако ту „таксу“ знаде сваки наш тежак, па вели: „не смијеш ти попе више од пет форинти за вјенчање узети, јер ћемо те тужити владици“.

Прије окупације свештеник није никакве одговорности на себи имао; он није знао за матрикуле ни у опће за канцеларију, него што је добивао, добивао је бар безбрижно. Данас се хоће много што-шта; хоће се да свештеник води формалну канцеларију н. пр.: да води тачно протоколе, да даје годишња извјешћа духовној власти, да предаје областима мјесечне изказе, мртве и крене листове (ако то затреба) и у опће „све и сва“, премда за то нема никакве наплате. Они не питају: има ли попо узети за што пера и артије? Каква је у њега соба и кућа и има ли гдје канцеларију водити? Па има ли кад сједити, да то све нацише? Не питају, ко ће попи у млин и у дрва? има ли чиме своју породицу прехранити? и т. д. Не, они то не питају, нити хоће да питају.

Преко границе имају свештеници само за кореспонденцију са областима тако звану: „пфарсесију“ од 13 (или 14) форинти мјесечно, а ми овамо за то не добивамо ништа. Истина бог на неким мјестима добивају свештеници потпору од Високе земаљске Владе по 20 и 30 форинти, на чему јој велика хвала, али то не спада у

заслугу него у милост. Па та милост море се мислити, да није толика с којом свештеник море цијелу годину дана животарити.

Данас сви службеници у Босни осигурани су са доста добром плаћом и сваки од најнижега опћинског пандура до највишега чиновника имају бољу наплату од свештеника, а овамо се у неком смислу и свештеник сматра као чиновник и службеник, па зашто се неби и њему тако што одредило? Јели право, да се сви ови наплаћују готовином а свештеник да проси, који такођер доста знатну службу према држави и отаџбини врши. Ја мислим, да свештенство није одвојено од државе и њени интереса, него баш на против оно врши најзнаменитију улогу у друштву; врши улогу вјереку, а вјера свакако није и не море бити најпоследња. Па на последку, ако смо ми свештеници нека засебна каста у друштву, онда нам треба и то казати или онда нас треба пустити са свијем, па нити од нас што захтјевати нити нас у што убрајати, нити о нама икакву бригу водити.

Ено у Рељеу код Сарајева основато је Српско-православно богословско сјемениште и у њега се троши толико пара. А ко троши? Држава. Па зашто онда трошити око једнога сеператнога сталеза, који се таман кад би требало, да се још боље наплати, сам себи и судбини својој оставља?

Данас може своју заслугу наплатити: трговац, занатлија, механџија и сваки други, а худи свештеник свога не може, јер вели се: „да за то нема наредбе“. Није ли то што-но ријеч, Богу плакати? Тужи се духовној власти: не помаже! Тужи се котару: бадјава! Тужи се суду: није користи! шта ћеш опда худи мучениче?!

Свештеник мора бити одјевен т. ј. да има лијепе и пристојне хаљине. О да! а откуда се одијева? Не смије свештеник трговати, несмије какву шпекулацију водити, не смије просити, не смије — ако ћемо по правилу — ни орати ни копати, јер занемарује рад свој; јер се хоће: да не умре не крштено, да се мртвац не закопа без њега, да крсна водица не освећена не остане, да се воде тачно протоколи, мјесечни изкази, годишња извјешћа и т. д. а овамо нема он ни откуда никакве помоћи. Па шта ће онда? то нико не помишља, нити о том бригу води.

Осим свега овог што до сад рекох има још једна околност, која отешчава положај нашега — особито млађега — свештенства. Та околност јесте не уређење парохија. Неки свештеници имају са свим добре и простране парохије, а неки на против врло хрђаве Старије свештенство заузело је већином добра мјеста и оно је у неколико према околностима снадбјевено, док млађи кубуре и трпе највеће оскудице. Шта више проговара се, да се та организација неће ни извести чак до онога времена, док стари свештеници не помру, јер вели „није право од њих одузети, па дати млађима“!!! Дакле чекати док стари не умру!! А пада ли икоме на памет, чим ће млади до тога времена живити? У нас се броји старо свештенство оно, које није богословију свршило, а млађе, које је богословију: бањалучку, Рељевску, београдску и задарску слушало. Даклен нека се помисли, да има свештеника, који се броје међу старе, па су без богословије и без икаква знања рукополагани све док су у нас у Босни грчке владике постојале. Има их по том по годинама млађијех, него ових, који се међу младе т. ј. богословце убрајају. Према томе могли би ови, који се броје међу млађе поумирати прије од онијех старијех.

Млађе свештенство не иде на то, да старом свештенству њихове парохије одузме. Не! они то неће не дај драги Боже! Али они би ради

а и правичност захтјева, да се те њихове парохије мало смање и уједначе, јер није право, да један има и преко више а други да оскудјева. Мени неће ни мало бити жао, ако некога па макар млађега намјесте и на боље мјесто, али само да је дотични заслужан и свјестан тога мјеста и чина. Тако — ако ћемо право — треба да суде и стари свештеници, јер данас су околности таке, да се према положају мора и добровољно знања имати. Данас није право јачега, нити ко више плати, као што је то некада бивало, него право разума и знања. Парохије нијесу нашљедство, па кад један приграби, да другоме нема ништа.

За то ми и молимо Високо-пречасну конзисторију, да се организација одмах изведе и преуба једнакост и правда спроводе; јер тако ће бити мир и братска љубав између нас.

Високу земаљску Владу пако молимо, да нам у помоћ притече, те да се и наше стање већ један пут за свагда уреди а ми ћемо гледати као и до сад, да се покажемо достојни те њезине високе милости.

У осталом завршићу са жељом, да ово мојих неколико ријечи нађе одзива како код народа, тако и код наше високе духовне власти а највише код високе земаљске владе.

Један у име већине.

У *Buniky*, 1889.

К. К.

Примјер ваљана свештеника.

(Ријеч двије из јужне Херцеговине).

Није давно да се од старе Травуније одијелих. Још нема ни два мјесеца, а срце ми за њом чезне и к њој ме вуче. Ја је волим и љубим, мени је драга, па нек је кршевита и пушта. Мени је драга, јер Срб-Требињад свакоме је драг и мио.

Он почитује другог и љуби, он је гостољубив и љубезан; он радо странца прими а још рађе угости и подвори.

Ја је волим јер Србина рађа, који умје своје да чува, а туђе да почитује. Ја је волим јер кад треба: све је можно! Ту је слога и братска љубав; ту се од стотину срца једно слије, које хри и у „ватру“ и у „воду“ — али за Српство! Ту се баш народна обисти-

нила: „Сложна браћа дворе граде!“ И збиља Срб-Требињци красне дворе Српству зиђу, а уз дичног немара!

У њих се пробудила српска свијест, која пуних пет вјекова тињаше под игом Турчина.

Они добро бајају о Травуњеким жупанима па чак се диче и са седмо-крунисаним краљевима у негда престолном граду Травуније — Требињу!

Да, они се диче, а имају се чиме и дичити; јер не само да су Срби ријечју, но и дјелом!

Они увидивши, како се напријед корача по осталим Српским мјестим: Босне-поносне и Кршне-Херцеговине у напредку за спас и

бољитак Српства, не хгједоше да остану потоњи, него се својски посла латише не жалећи тјелесне, ни материјалне жртве, и само да се достојним синцима покажу старе Травуније, те пред Српством образ освјетлају.

И заиста су га освјетлали, ако никада, а оно сада у потоње вријеме одкад добише дичног и врлог Срб-неимара, који је ударио темељ пробудившој се српској свијести; како у слаба тако у јака; како у малена, тако у одрасла; како у сиромашна, тако и у богата Требињаца! . . .

Тај дични „Неимар“, који дође „свој својему“ да помогне; око кога се цијело Требиње креће, јест свештеник и син „Крша“ Херцеговачког — часни госп. Пјешчић.

Он је неимар и раденик; он је Србин и Христјанин; он је ријеч и дјело; јер баш код њега вриједе и пјесникове ријечи:

„Добар пастир, јер што каже ином.

И сам својим потврђује чином!“

Он је потврдио и учинио много, како дође у Требиње. Ревном његову настојању и заузимању око љанске св. Савске бесједе, има Срб-Требињац да захвали, е је добио ловор вјенац међу Српством, о којој ћу овдје у кратко проговорити.

Година ће дана о св. Сави бити, када се први пут у Требињу у „новој сали“ код госп. Куртовића збуба свијета, да кркнути не можеш. Ту не само да се био слегао свијет из мјеста и околних села котара Требињског, но се и по конач ода и два потрудила вриједна Србадија, да види ову прву славу, којом ће да се прослави српски просвјетитељ и учитељ — св. Саво. Ту их бијаше из Гацка, Билеће, Дубровника и т. д. дошло; а и цијело чиновништво града, те од првога до пошљедњег официра. — Сва та свјетина у мртвој тишини једва очекиваше глас звонцета, када ће се подигнути застор и показати омладина српска.

Но и то их из заноса тргну — застор се диже; а сину лијепа кита омладине уз школску младеж, те отпоче бесједа својим редом.

Ко ће да опише онај приказ, гдје човјек не зна: да ли ће оком мотрити „кршну омладину“ у богато окићеном народном одијелу, или би слушао заносне звуке поздравнога слова! Овдје управо не знаш, шта би!

Бесједа је дивно текла својим редом уз бурно клицање и пљескање публике.

У првом дијелу бесједе управо не знаш, кога би похвалио, када свакога само дјело хвали!

Ту не знаш, или ћеш похвалити госп. Јова Беловића, који својим живим и заносним говором публику очара и задиви, или би ону у дивном руху црногорскоме, која онако красно а вјешто декламира „Маргита дјевојка и Рајко војвода“, која се онако вјешто и оригинално приближи „Маргети“, да онолики пљесак и бурно клицање изазва у публике. Уз ову госп. Анђелију Беловића, особито је пажњу на се обратила и врла кћерка јуначкога војводе Херцег-крша госп. Ружа Петковића — са својом декламациом, „Ђурђевдан од Змаја!“

Па и пјевање је прилично ишло! . . .

Задивљени овим дијелом бесједе, једва очекиваше публика да се застор подигне и други дио почне. Но што иде брзо дође — застор се и опет подиже.

Сада си тек имао шта видјети, и рашта и доћи!

Ту ти сједи јуначки војвода у богато окићеној војводинској одори, мислиш да је за рат, или у гарду Господару на дочек пошао, па теке се ту свратио, да оној около себе Србадији и ситној Пиперади, коју јуначку отпјева уз јавор гусле! . . .

Уз јуначкога војводу Луку Петковића сјеђаше му друг и пратиоц у рату — г. Јово Тупањанин, трговац, те кад би се старина уморио и суетали му прети по струнама, онда би он превукао по њима, а подвикнуо гласно громовито, како су се то на окупу посље разбића непријатељског научили војнике забављати и од сна бранити.

Овдје не ћу да их хвалим, ни оцјењивам, јер свако зна пјевача Херцеговца, а камо ли војводу и ратника, но ћу још једно прибиљежити, што је публику задивило, те управо изненадило!

Након првог одушка јавор-гусала, подиже се један малишан од 5 до шест година у црногорском одијелу — Тодор Поповић, те поче уз афектацију и модулацију тона декламирајући Змајеву пјесну „Дјед и унук“.

Ту није било друге, но да свијет пуца од смија, а часници се не могоше уздржати, а да га не скину са позорнице међу се

Па и други се је дио свршио, а сада ће трећи започети.

Трећи дио бесједе бијаше алем свему, а то је „Крет и круна“.

Тај комад јако је добро и вјешто одигран, да су се странци дивили и чудили, јер тако што не очекиваше се од Требињаца!

Но хоће се воље и вјешт вођа, па све је можно! . . .

У овоме комаду сви су своје улоге добро одиграли; а како и не би, кад се сваки надмећао, ко ће боље и љепше.

Но као што се свукуда и у свачем један особито истакне, тако се и у овоме госп. Симеон Перовић — у улози св. Саве — извреним показао и побједу однио. Но нијесу иза њега далеко изостали, ни госп. Стеван¹ Правица — у улози „краљ Андрија“; као ни госп. Саво Петковић — у улози „Вукан“; па и остала браћа Србадија! Живјели! . . . Дао Бог, те у будуће још боље и сјајније! . . .

По свршетку трећег дијела био је подужи одмор, а након тога томбола, те пјевање и играње до у саму зору. — Публика се задовољно и весело разилазила; а бијаше је и доста! . . .

Други дан у вечер опет се држала иста бесједа ради оних сељака, а и многих грађана, који раде навале не могоше „присуствовати“ прву ноћ. — И ова је ноћ на свеопште задовољство публике испало сјајно; а и свијета ништа мање, но прву ноћ не бијаше!

Овом бесједом учинио је вриједни Пјешчић и школи лијепу корист; јер јој је добрано фонд порастао.

Овим је, што већ прије рекох, стекао Требињцима угледа; а и образ им освјетлао пред свијетом.

Овим је он научио Требињца, да и он зна за Српство, да зна цијенити и прослављати свога Просвјетитеља и Учитеља; да зна да је под покровитељством, а у војводици св. Саве. Он је овим показао, да је све можно, што се хоће; а особито омладина Требињска! . . . Она је учинила много, а за кратко вријеме. Она је освјетлала образ Требињу; освјетлала образ Српству; одужила се кући Немањкића; а дала углед осталима, да се и они за њима поведу; а то све уз „Срб — неимара;“ јер како каже госп. писац у чланку „Митрополит Серафим у Требињу“ — број 21. и 22. стр. 341. овога

листа: „Милом Богу хвала, код наше младежи није ни нужно говорити „мораш“ — но само треба рећи: „ово је потреба, па су сви на окуцу“. — И збиља је тако код њих, само када „је има ко повести“.

Читајући горње ријечи, као и цио допис о Требињу, и нехотице ми се рука пера лати, да и ја коју проговорим о овоме дотакнутом крају, што и учиних. — Господину писцу горњих редака бијаше намјера описати дочек Митрополитов у Требињу и пут до у Љубиње; а ја се усудих још коју о Требињу рећи, јер: „Од вишка глава не боли!“

Он, истина Бог, лијепо говори о младежи; али и народна још љепше: „Празна рука, мртвој друга!“ — Ја видим по другим мјестима исто таку вољну младеж, али ками, нема ко да је поведе; нема ко да је упути и да јој помогне; јер се хоће тому материјала, а то многога назови Србина жуља. Гдјегдје опет другог, а првог нема; па тешко је „оба добра саставити“. — Но то је у Требињу састављено. Требињску омладину има ко повести и добар јој савјет и примјер дати и научити је; а и новцем јој помоћи, па је њој и можно и хоће. — Ту се налази уз ваљана свјештеника Пјешчића и ваљана „српско-православна црквено-школека опћина“. Ту је Србин Стеван витез Черовић, који у оскудици локала за држање св. Савеке бесједе сагради кућу за 20 дана, не жалећи ни труда, ни новаца, а да буде готова у очи Савина-дне! Он не жали намаћи, а и позајмити до 40 пећи, да оно суши, што мајстори зиђу! Он не жали 200 фор. дати за засторе и кулисе, а више од неколике стотине „он“ и „Браћа Поповићи“ за одијело, не рачунајући хоће ли главне изаћи! — Он не жали напојити сваке пробе по буретом пива омладину уморну! — Он не жали као прилог дати — поврх свега тога — једанаест наполеона у злату! — Он не жали по бесједи све учеснике приређивачкога збора и омладину на вечеру о свом трошку позвати; па још све, што се ни набројити не да!

Уз таког Србина; уз таког пресједника „српско-православног опћинства“; уз таког добротвора и Мецену Требињског, како да не буде омладина така; па још када је има повести ко, као дични Пјешчић!

Но не дај, Боже, да су сама та два, но и сваки грађанин Требињац макар не био члан

ошине, он ће радо помоћи и дар приложити, колико је кадар, а на корист Српства!

Увидивши то омладина, ни она не жали свога труда, јер давно се рекло: „Оно раде дјеца, што виде од оца!“ — Оци им даше примјер и коло им поведоше, а они се сада сами крећу, те су и ове године свом снагом прегли, да чим боље и достојније прославе св. Саву. Па и диван су комад одабрали „Дејан жупан требињски“. Дао Бог, те устрајали и успјели у свом дјелу, па били своје роду на видјелу!... А хоће, ако Бог јаки да, док је Пјешчића, који је дика и срце Требиња! Такав је свештеник Српству потребан, јер ваљан свештеник чудеса ствара!

Овдје ћу више престати, не ћу да га хвалим и о њему даље говорим; јер га његова дјела

хвале и славе. Само дао Бог, те се и остало свештенство ових крајева на дичног Саву угледало! Дао Бог, те и они били „вође“ и „немари“ у својим парохијама; и они умјели бити и „начин“ и „зачина“ свога мјеста, па да боље птице и у њиховом гају пропјевају! А то је лако, само треба вољу имати, а уз то „хтјети и смјети“, те Змаја с' ума не сметнути, да:

„Род и народ, он нам лети

„По срцу и по памети!“ . .

Ово Вам, штовани госп. уредниче, шаљем, да би ми уступили макар педаљ мјеста у Вашем цијењеном листу, не би ли Бог дао, да би плодом уродило, те да још гдје никне који „Пјешчић“ и „Черовић“. На посљедку Вам на вољу стављам, али свакако примите српски поздрав, па до скорог посјета.

С. Д. Леутар.

О манастиру Возуђој.

(Свршетак.)

Иза калуђера незна се подуправно који је поп вршио свештеничке дужности у овом мјесту. Народно предање као најстаријега овде спомиње некаква попа Цвјетка, који је био у Љесковицама код Жепча, те и овамо поповао је.

Пошље њега, или за његова времена, дошао је овде поп Петар од Врбање из Јајачког котара, с њим је дошао и брат му Миљ, са још му много фамилије. Кажу да су их Турци нешто окривили, те због тога да су побјегли. Поп Петар није имао дјеце, а од његова брата Миља, сада је цијело село Миљевићи, а и моја фамилија Стакићи, оданде је после куге прешла у друго село; сада око 40 кућа Миљеве фамилије има.

На једној литургији, која се налази у цркви у Гостовићу, има у дну листа овако записано „сна сватаја и божественаја књига литургија попа Петра писа дјак Благоје Ђурић 1774 године“.

Дакле по томе може се рећи да је у тијем годинама био поп Петар. Он је био поп у Сизју: Бртовој, у Грачаничком котару, које је одавде далеко 8 сати.

(Овај дјак Благоје Ђурић, који је зар учио код попа Петра, био је поп у селу Паравцима, (опћ. Смрдињ) имао је сина попа Сарафијана, и

унука попа Петра, звали су се по селу „Паравци“.¹⁾

Поп Петар је од прилике у 1780 тијем годинама умро. На његовом гробу постављен је крст, али без натписа.

После попа Петра, како кажу за двије три године није било сталног попа овдје, него су долазили са стране врло ријетко, па би посвршавали свештеничке послове, те опет одлазили у своја мјеста. Казују, да, кад је први поп, после попа Петра долазио, те како је отишао кући чују људи да је умро; после тога није задуго било никаква попа, те дође неки поп из Мртвица, од Брчкога. Кад је дошао у једну кућу у у Миљевићима, — а била је тај дан киша, те како је био уморан и окисао, пошто је ту ручао заспи. Старјешина кућни није био код куће, него на њиви, те кад дође види ће се покрио гуњем, упита: „Тко је то?“ Рекну му: „Шути, поп“. „А одкле је?“ Упита он; кажу му: „Из Мртвице“. „Какве Мртвице? Што је долазио, да одма умре, као и они некидашњи. Како он један неможеде доћи из „Живице“ па да живи, већ све из Мртвице, те тако сви и помријеше“.

¹⁾ Ако могнем прикупити податке — какве синђелије и друге писмене доказе, накаћен сам да напишем штогод опширније, о свештенству Маглајске околине.

После тога дошао је овде неки калуђер Данило. Био је у 1790 тијем годинама, по неким његовим запискама. Био је вјешт правити иконе; осим многије икона по кућама, насликао је двери и двије престолне иконе у Гостовићкој цркви. Незна се куда је одавде отишао; а како кажу био је десетак година овуда.

После њега око 1800 те године, запопио се поп Симо (кажу да се звао по матери: Аничих) из Возуће. Ово је онај поп Симо, о коме је писао преч. Г. Васа С. Поповић, у 4. броју „Источника“ ове године; само што је исти госп. погрешно разумио, да је поп Симо био из „Висуће“, умјесто Возуће. Он је као што и госп. Поповић наводи побјегао због Турака, али овде некажу да је побјегао од каквије Фотића, него од некије „Чамџија“, којих је било три брата. Звали су се „чамџије“ зато, што су сјекли чамово дрвље, па у Биоград возили и продавали. Њихови унуци и сада су у селу Вуковинама, ње су и они били, и зову се „Чамџићи“.

Народ овде прича да су њих тројица, дошли попу Сими, да га уцјене, те пошто им је дао вечеру и напоно их, они су свашта затраживали, те најпосље рекну: „Дај попе, попадију да с нама ноћи“. Он онда брже боље, пошље некога у село, да зове у одбрану. Кад су се сељани слетјели, онда они побјегну, а они потјерају их, те неки Илија Педраг, једнога кад је прелазео ограду из пушке убије. Кажу да је прије спремио у торбу погачу у поповој кући, те овај кад је на њ' пукао, погоди га кроз погаче и кроз леђа. Ону другу двојицу потјерају даље, те опет једнога у другом селу, убије неки Иван Калаиш. Онај трећи побјегне.

Посље тога поп Симо бојећи се освете од Турака, (суда се нико није бојао у оно вријеме) побјегне у Посавину у Обудовац.

Посље њега остао је у Возућој, поп Павле отац садашњег попа Јевте Поповића; и они су од фамилије попа Симе.

Могуће је да су сви ови попови разносили по коју манастирску књигу, пошто је онога времена, била оскудица у књигама. Али пошто тијем поповима, незна се никаква њихова оставштина, нити има трага од икаква их, осим попа Симе, то се немере ни знати шта је с тим књигама.

У Јануару 1885. године, ја сам од стране, одашњ. цркв. општине, у име мога оца, који је

био предеједник општине, писао пок. попу Николи Јовановићу у Слатину, који је био унук попа Симе, те питао га: дал' је остало каквије књига од његова дједа? те ако на њима буде каквије записке, да ми саопшти. На што је он одговорио овакијем писмом:

Частни господине!

Ваше штовано писмо под бројем 13. примио сам, и разумио вашу жељу: што се тиче мога дједа попа Симе и оца Јове, иза њијове смрти остало је доста књига, то сам упантијо и почем сам отишао у свјет да учим школу, па кад сам се вратио кући после четири године све је распућено било, само су двије заостале од мог дједа попа Симе, и то за невољу се могу читати; у њима нема ни почетка ни свршетка ни какви знаменити подписа; ни година ни датума месечни; најпосле ето вам прилажем у овом писму 6 листа од једне књиге да прегледате каква су писмена па опет мени да повратите. У обадвјема књигама први глас из охтоика изписан је. Из пасхалије можете дознати, кад су књиге писане, јер имају љета од рождества Христова.

У осталом примите и т. д.

У Слатини 14. Фебруара 1885.

Никола Јовановић
свештеник.

Као што се из овог писма види, поп Никола је послао — мом оцу (Ристи Стакићу свештенику) 6 листа од једне књиге, у тим листовима, налази се пасхалија, коју спомиње и преч. г. Васа Поповић. Према годинама судећи, (пасхалија је од 1731. до 1740. године) море се рећи да је била неког попа. На њој сам налазио оне записке, о којима сам под примједбом означеном говорио.

Оно што г. Поповић каже, да на једном листу стоји написано: „село Возуча“, то већ свједочи да је из села Возуће, а што пише: „Младиковине“, оно је у Тешањском котару, у парохији „Угодновић“; а овдје људи тврде да је поп Симо, поповао и „Блатници“ и „Младиковинама:“ обадва села у поменутој парохији.

Вјероватно је а као што и поп Никола каже, да је било доста књига у попа Симе, па да су их послје његове смрти, разлијели какви попови, нарочито оне, које су биле потребније и које су штампане; лако може бити да су од

њег а и оне књиге, које је г. В. Поповић нашао у Милошевачкој цркви.

Можда такије старије књига, и сада има код некије попова, које су им остале од њиховије старије, или од каквог другог попа, те пошто сада књиге које се употребљавају, нијесу оне српске редакције, као у „Србуљама“, а овај нови правопис у црквенијем књигама, учи се и у школама и већ свуда влада, те зато су Србуље и ако их ће има забачене и неупотребљавају се, шта више мало попова има који знају читати у тим старим књигама. Вриједан истражиоц могао би доста тога наћи, а нема сумње да истражујући неби могао расвијетлити се који непознати догађај из наше прошлости. А такођер и од старина и прошлости овога манастира, можда ће се шта год записано наћи, или код

појединије попова, или можда и неђе у Сријемским манастирима, куд су калуђери пребјегли, или можда у каквијем библиотекама, што би расвијетлило било постанак, било разорење, или неке знаменитије радње тога манастира и његових калуђера.

Завршујући оно што сам знао казати о овом манастиру, желио би да би још кога спремнијег а и за овај рад стручнијег, повукла жеља да из њему приступачније извора и података изцрпи и изводи што год о овом, а и сваком нашем манастиру, те на видик изнесе, на чему би свакоме најзахвалнији био.

Желим још, да би Бог дао, те се нашијем манастирима срећа на боље окренула.

У селу Хргаме, 1889.

Васа Стакић.

Освећење српско-православне цркве у Српској Мравици код Прњавора, у недељу 17. септембра 1889.

У овом малом и скромном Српском селу, постојаше једна дрвена црквица, како народна традиција приповиједа више од три стотине година.

Српски народ у овоме крају вазда је показивао оданост вјери Христовој и хришћанској побожности; те пошто је ова дрвена црквица била због старости веома опала, — прегнуше побожни сељани а на челу им покојни презвитер Јеврем Стојановић, парох мравички, да се подигне нов свети храм у славу пресвете Богородице. Тај свети посао бијаше у толико лакше обавити што у близини цркве налазаше се каменолом из кога се је камен за цркву вадио, па чу се народна жеља да се црква од чиста тесана камена сазида, како би могла далекој будућности бити истинит доказ о лијепој садашњости у којој се свете богомоље зидају.

Часни отац Јеврем не дочека да угледа „дјело руку својеју“, нов сазидан свети храм, јер у почетку спремања материјала за грађење, пресели се у безкрајну вјечност, а остави своје добре парохијане у очајању и великој бризи за започетим дјелом. — Но ипак та света замисао и почетак, не пропаде у море немара и немогућства, јер се нађе вриједан заузимач за ову ствар у особи г. Луке Ј. Опачића, прњаворског

свештеника, кога Срби мравичани изабраше за предсједника своје црквене општине. Примивши се предсједништва — у ком је положио и данас, показао је г. Опачић збиља риједак дар у познавању грађевина, а тако исто његово ревностно заузимање при зидању цркве, изискује и заслужује да му се мора искрено рећи: „Такав пастир подобајет својему стаду!“

Пошто је материал за зидање био скоро сав приправљен, то је онда 8. маја 1888. у Недељу било освећење темеља, на ком су мјесту онда биле на видику изложене оне доста скупе црквене утвари, које је Његово Апостолско Величанство наш премилостиви господар Франц Јосиф I. поклатио овој цркви. И тако 9. маја исте године, отпочето је зидање, а почетком септембра 1889. бијаше овај Велико-Госпојински храм готов и са свима потребитим стварима за освећење спремљен. 15. септембра крену се двојица свештеника: поп Симо Јанковић из села Шаринаца и поп Тешо Модич парох Мравички, на пут, у Дервенту да на жељезничкој станици дочекају Његово Високопреосвештенство Георгија Николајевића, Митрополита Дабро-босанског, који је пошао да сам собом освети ново-сазидану мравичку цркву.

У суботу 16. септ. у три сата по подне звона, ти празнични вјесници, на бијелом и високом каменитом торњу нове мравачке цркве огласише уз пуцњаву прангија својим православним сељанима долазак Митрополитов — што им је на вељу радост дошао осветити дом Господа Бога! Пратњи Његова високопреосвештенства присуствовише из Дервенте г. Васа Јунгић свештеник, а из Прњавора Високо-пречасни г. Мелентије Опачић архимандрит и унук му г. Лука Опачић свешт. прњаворски до Српске Мравице, — гђе је Високо-преосвештени госп. Георгије од неколико свештеника и многобројног већ искупљеног народа са „Живио“ свечано дочекан, а који дођоше у жељи да приме архијерејски благослов и да цјеливају добротворну десницу!

Госп. Митрополит тада је отпраћен у кућу Анте Дукића недалеко од цркве, гђе му је и коначк опредјељен био, а сат иза свечаног доласка у Мравицу, отпочета је уз звонење звона и пуцњаву прангија света вечерња у новој цркви у присуству Митрополита, која је до 5. сати у вече била свршена.

Многобројне ватре око којих су се сабрали сељани у свом најсвечанијем одијелу, чињаху се те вечери тако веселе и живе као оне силне на небу звјездице, а како и да не кад се ту састао брат с братом, кум с кумом, пријатељ с пријатељем, па се то пјева и весели да је чисто чаробна милина било посматрати овај призор.

И тако. у том радосном усхићењу и расположењу, освану света недјеља 17. септембер, дан, када ће се свештати дом Божији у ком ће се ако Бог да на многаја и премногаја љета појати божанствена литурђија!

Тек што је сунце своје прве свијетле зраке са Истока бацило, загрмјеше прангије и забрујаше звона, те свакога од присутних подсјетише на свечани дан, што бијаше у свој природној љепоти својој освануо. Побожни сељани из ближњих и даљних села, скупили се у велике гомиле, те већ цио простор око нове цркве заузеле, а у свакога се задовољство на веселом лицу огледа, те нас подсјоћа на оне пјесничке рјечи: „Ал код мене када поје душа, сузе ми се смрзну од радости“. Е тако бијаше тога лијепог дана свачија душа надахнута најмилијим осјећајем и радошћу.

Око 9 сати јутрења је била свршена, иза кога је одмах настало освећење, које је са службом до један сат послје подне трајало.

Цркву је свештао г. Митрополит Николајевић са архимандритом Опачићем, протом тешањским хаџи Т. Илићем, јеромонахом Кобаша славонског С. Кутузом, двојицом свештеника В. Јунгићем и Л. Ј. Опачићем уз припомоћ многих других.

Обучених у одежди служио је 10 свештеника, а осим речених још 18 било их је у олтару.

Протођакон г. Бошковић говорио је у цркви веома лијепу бесједу о значају српске цркве, тако да га је сваки са задовољством слушао. За вријеме службе произведен је за прото-презвитера свештеник дервентски г. Васа Јунгић, који се је по свршетку тога рукоположења, свом високом Архипастиру са низом језгровитих ријечи достојанствено захвалио. Милина је многог обузела слушајући Јунгићеву захвалницу, јер заиста признати се мора да речени имаде риједак говорнички дар. Свету литурђију одговарало је прњаворско пјевачко друштво састављено из српске омладине, са учитељем српске школе г. П. Јовановићем и школском младежи. За кума цркви пријавио се је, те је и примљен: Јевто Бојић тежак из села Поточана кот. прњаворског. Речени је даровао цркви 200 фор. Нека му је на видном мјесту изражена и изречена искрена благодарност на великом српском родољубљу.

У 1¹/₂ сата по подне отпочео је ручак у пространој и окићеној нарочито за банкета направљеној ладари, на којој бијаху три велике табле са ријечима „Добро дошли мили гости!“ Ове братске ријечи, као и многи тробојни српски и царски барјаци чињаху на присутне примјеран утисак те као и многи славолуци. За вријеме ручка свирао је и пјевао уз гајде чувени даљски гајдаш Максо Коларић, који је нарочито за тај дан чак из Даља позван био.

Гостију бијаше из Прњавора, Бањелуке, Дервенте, Тешња, Кобаша и Дубочца, којих је око 100 било за братском трпезом. При свечаности и банкету прњаворску котарску област заступао је судија г. М. Стефановић.

Од прилике се узима да је свијета при освећењу селеког и грађанског више од 5000 душа било, а прихода у црквену благајну пало је чисто 1435 фор. 70 новч. Нека ја свима

дароваоцима братска захвалност, и нека им својом милости надокнади Господ Бог, а њихова часна имена забиљежена су у књизи црквеној, — те ће се спомињати и онда, кад са земаљске површине нестане садашњика, јер ко потпомаже свету богомољу чини по вољи Божијој!

За ручком је наздравио Митрополит Његовом Величанству Цару и краљу Францу Јосифу I, на које је цијело друштво као из једног грла отпјевало „многаја љета“ и „живио“, а тим гласима још милозвучнији тон даваше јека прангија и звонеће звона. Касније је Његово Високопреосвештенство наздравило босанском свештенству и народу, која ријеч била је пропраћена пјевањем „многаја љета“ Даље је здрављено Митрополиту, куму, гостима и свештенику Л. Ј. Опачићу као главном бринуоцу при грађењу цркве. Све наведене здравице пропраћене су пјевањем уз пуцање прангија а неке и звонењем звона.

Код банкета било је и браће Срба Мухамедове вјере из Прњавора, Лишње и Турске Мравице, који су у цркви службу одстојали те су исту и обдарили. Ејвала им! Том приликом саме нам пред очи излазе славног и неумрлог Прерадовића ријечи:

„Брат је мио које вјере био.
Када братски ради и поступа“.

Банкет бијаше довршен у 3 сата по подне, а тада тек настаде право опће весеље! У коло се уватило све што је млађе и за играње било, а гајдаш Максо надувао гајде, па лаганим претима пребира Сремско коло, да је милина слушати. Весела млађарија из свег радосног срца подвикује да све гора и дубрава одјекује! Куд год се обазреш свугђе видиш ће се коло окреће и свугђе чујеш гђе се пјесма разлијеже. Још

те већа милина обузима видећи сиједог Архиепископа, како му се задовољство и благ осмијех на лицу огледа мотрећи народно весеље и играње!

Ој весеље кад си тако мило!
Вољели би кад би дуље било,
Ал' сумрак се већ ватати пође
А са њиме час растанка дође.

Заиста кратко је вријеме сваком човјеку кад се налази у радосном и веселом стању, јер ето и ми стекосмо то увјерење, па док се само обазријесмо, прође дан славе и радости као на брзи крили у неповрат. Тамна нојца која се већ спуштати на свијет почела, подсјети нас на братски растанак, који мораде бити. Необично нас расположење обузе растајући се. Та тек смо се састали и почели забављати и упознали, а већ да се на неограничено вријеме растанемо; та Бог зна кад ћемо се овако провеселити. Ријетки су оваки случајеви!

Пошто је Његово Високопреосвештенство Митрополит архимандриту Опачићу предложио да се иде у Прњавор, то је одма овај предлог и усвојен био, те у 5 сати по подне крену се поворка Митрополитова пут Прњавора а у дом архимандритов, гђе је Његово Високопреосвештенство до сјутра дан угошћено било. 18. септембра у понедељак отпутовао је г. Митрополит преко Дервенте за Сарајево у пратњи више свештеника и прњаворски Срба до Штивора, а ми остадосмо из свег срца желећи му сретан пут.

Е тако штовани читаоче, прослависмо ми славље освећења мравичке цркве, па се са тога свечаног збора разиђосмо, а са живом жељом у срцу и души: Боже дај хиљадиле се оваке свечаности у српско-босанског народа!!!

У Прњавору новембра 1889.

Ђорђе Н. Милић,
мирјанин.

Допис.

Фоча, 1. Новембра 1889.

Од какве је важности и значаја пјевачко-црквено друштво, о томе не мислим говорити, него сам рад написати неколико редака о бившем српском црквеном пјевач. друштву у Фочи.

Друштво се то било основало 1887. год. Основано га је вриједни србин Саво Л. Пјешчић,

тадањи учитељ а садањи парох требињски. Хвала му! Али због свађе између грађана, — као што је то у нас Срба обичај (!) би друштво укинута. Тако мјесто да нам дивље руже даду питоми мирис, мјесто да се науживамо сласти, мјесто да добијемо корист то нам те процвјетале руже на један ма истрнуше, попадаше са

етабла, не стаде им мириса, сласти и користи, те се претворише у ништавило! . . .

Ваљда с' тога што су им се клице замрзле?! — Али не, не, није! Та било је љетње доба. — Па онда зашто их је нестало? — Та да им нису биле рањене жиле? — Ја мислим да је то! — Јест! јест! јест! Друго није ништа! . . . Та ено прије неког времена, раденици . . . — ођу рећи „вриједни“ радили-копали башћу, која се налазила близу истих ружа, па их трно-копима искидали — ваљда им је шкодио њин мирис, али ако су етабло искидали, остале су још жиле у земљи нађубреној. Па даће Бог, те ће опет исклијати, може бити још љепше. Видјећемо. Та и тежак је посијао и затрпао озимицу, па се нада, да ће му проклијати; па и оће у име Божије. Хвалимо га!

Куда ћу вас даље заводити, него што јест јест. Дакле: Прије године дана укинуло се исто пјевачко друштво, због свађе овдашњије грађана . . . „Па и што ће нам пјевачко друштво?! та од какве је користи“? Тако говоре многи наши не само овамо, него и по другијем многијем мјестима. Оканимо се тога мила браћо. Хватимо се у коло. Оснивајмо друштва. Држимо заједницу. Та бар послјије пет-стогодишњег видовдана, прођимо се наше старе неслоге.

Праћу свети српскијех јунака,
Праћу свети нашијех предака,
Молите се за Србина Богу,
Да обгрле макар сада слогу.

*

Удружења добра оснивајмо,
То ће нама од користи бити,
А са тијем добру се надајмо
Много ће тим које — шта открити.

Дакле било је престало пјевачко друштво у Фочи, али опет вриједни фочани еродише се, те већином гласова здоговорише се, да опет установе стално српско-црквено пјевач. друштво у Фочи. Саставише правила и предадоше Котарској области у Фочи, са молбом, да иста правила пошаље Високој Земаљској Влади, у Сарајево, на потврду, те да ступе у јавност.

Познато нам је, да се Висока Земаљска Влада стара за сваки народни напредак, да јој није мреко удружења! него шта више да и она сама потпомаже све што иде на корист појединих конфесија и равноправност народну. То се надамо, да ће нам иста правила одмах потврдити, да се и ми ухватимо у коло боље среће.

Још се моли, да иста влада одобри, да пјевачко друштво може имати своју „књижницу“, у којој ће се држати корисне књиге; па мислим кад дође одобрење, да ће сваки родољуб, који правим духом дише, сјетити се и ове књижнице, те да ће фочанима притећи у помоћ, бар са малим даром, те да можемо заштити нашу књижницу. Исти родољуби, би ће изнијети на јавност у српским листовима, који су шта приложили.

За пјев. друштво изабрат је привремени одбор од шесторице. Прееједник друштва: Тодо С. Туфекчић; чланови: Алексије Јеремић, Јевтан Огњеновић, Спасо Сунарић, Марко С. Поповић и Владимир Н. Глођајић. Књижница ће бити у једној школској дворани, коју да срп.-прав. општина. Толико сад. г. уреднице! мислим, да није згорег. да би уврстио овај „Допис“ у цијењени „Источник“.

Српски поздрав!

М. С. Поповић
учитељ

Читуља.

† Симеон Ј. Чајкановић, свештеник сарајевски, парох и надзиратељ сарајевског протопрезвитерата, — послјије осамнаесто дневног а тешког боловања врућице преселио се у вјечност 27. новембра 1889. г. а 28. истог сахрањен је пошто га је опојао Високопроеосвештени г. Митрополит са 10 свештеника и 2 ђакона. Покојник је сахрањен у Кошевском гробљу, до којег га је

многобројан народ, чланови српско-православне општине, г. г. окружни предстојник код в. зем. владе пл. Кукуљевић-Сакиински, и тајник Љ. Дулош, препаранди и богословци из Рељева са својим г. г. професорима, који су на покојников одар спустили лијеп вијенац као бившем учитељу заводском; а уз милозвучно појање овдашњег срп. правосл. црквеног пјевачког друштва „Слоге“.

На опијелу у старој овд. цркви говорио је импровизациону опроштајну бесеједу конз. члан г. Петар Петровић протојереј, а на гробљу г. Стево Тривковић, парох Осјечко-блажујски, који је у име свештенства положио диван вијенац на одар покојников.

Покојник је рођен у Сарајеву 1840. године, гдје је свршио срп. правосл. основну школу са одличним успјехом а након тога одведе га његов учитељ покојни Александер Шушкаловић, у биоградску семинарију, и покојник ту доврши богословске науке а затим из Биограда упути се у Плашки (Хрватска), гдје је код тадашњег владике Петра Јовановића једну годину проба-вио и практиковао се. Одатле крене се на позив бјелопољских трговаца у Бјело-поље (Новопазарски Санџак) за народног учитеља. У Бјелом пољу остао је једну годину а послје тога дође у Сарајево, гдје је 1½ годину учитељовао. Из Сарајева оде у Нову-варош (Новопазарски Санџак) и ту пробави као учитељ пуне 4 године, оже-нивши се свештеничком кћери. Из Нове вароши врати се опет у Сарајево на учитељску дужност. Тражећи височка срп. правосл. општина једног учитеља, покојник се ријеш и оде у Високо, да и тамо својим радом и родољубљем помогне и српску младеж научи српској књици у духу православља. Ту је учитељовао 3 године, а одатле и по трећи пут дође у Сарајево. Тога времена племенита добротворка српска Аделина Паулина Мис Ирбијева отворила је школу под именом „Добротворни школски сиротински завод“, и тражећи за тај завод једног вриједног и пош-тенног учитеља, по препоруци тадашњег арх. Саве Косановића, узме покојника речена добро-творка као наставника у тај племенити завод. У овом заводу покојник је на подпуно задо-вољство предпостављених вршио учитељску дуж-ност пуних 5 година. Кад је босанска српска сиротиња пребјегла од турског насиља у Хр-ватску, Славонију и Далмацију, племенита добро-творка Мис Ирбијева, премјести сиротински завод у Славонију, те и покојника пошаље тамо у село Решетаре за учитеља, гдје је све до дана уласка Аустроугарске војске у Босну 1878 остао, а исте те године и покојник се поврати у Сара-јево, и одма се лати писарско адвокатског посла, те је стијем занимањем себе и своју породицу издржавао, све до времена док су правници адвокати те послове преузели.

По жељи српско-православне сарајевске општине високопреосвештени тадашњи митро-полит покојника рукоположи 14 Јануара 1884 год. за ђакон а 29 и м. и г. за свештеника, одредивши га за пароха сарајевског, гдје је по-којник све до смрти вршио своју трудну све-штено-пастирску дужност.

Покојник је оставио иза себе ожалашћену супругу са петеро недорасле дјеце и сирочади.

Да ове јадне сирочади постане положај још гори, требаше да изгубе и своју мајку, а покојникову вјерну другу у овоземном животу, која се до неколико дана пресели у вјечност, и саранише је поред њезиног милог супруга 10. децембра о. г., те тијем изгубише нејака дјечица и оца и мајку кроз 12 дана.

* * *

Надгробна ријеч блаженоупокојеном свештенику Симеону Чајкановићу, пароху Сарајевском.

Тужни зборе!

Још се не наврши ни пуни 9 мјесеци како претрпљесмо два велика удара, још се не убла-жише уцвијелена срца и не залијечише задане ране народним, родитељским, братским осјећајима жалости за покојним узор старцем свештеником Соколовићем и млађаним љубимцем народним, ускинутим цвијетом нашег свештенства блажено-почившим Лалићем, а ево нам тужни зборе немила судбина горка неумитна смрт истрже немилостиво из наше средине још једног неуморног дјелатеља у Винограду Божијем, једног искреног друга, узор родитеља и супруга нашег доброг попу и надзиратеља Симеона Чајкано-вића. Истрже га смрт из наше средине и он се ето сели данас од нас из овога привременога живота и свијета, у други бољи живот и свијет, у онај свијет ће нема болести, ће нема туге, плача и уздисања, него ће је вјечита слава и безконечан живот, да тамо благује и жање плод свога рада.

Ко је покојник са којим се растајемо и кога данас тако тужно оплакујемо, пратећи му земне остатке матери земљи, и шта је радио, познато ће бити надам се мање више свакоме нама, јер се међу нама родио и одрастао и међу нама највише дана свога живота провео. Познато ће нам бити велим, јер нас и у овом туж-ном збору има много које је он српској књици научно и чистим српским духом и осјећајем

задахнуо, па и данас само тако дише и ради. — Него неће бити сувишно ако се и опет у кратко дотаканем његове биографије. — Покојник се како рекох родио у Сарајеву г. 1840. основне науке свршио је у родном мјесту а доцније је отишао у Биоград и тамо редовно изучио богословију. — По довршеним наукама одао се учитељству, те је учитељовао на српским школама у неколико вароши а највише у Сарајеву, Викоком и Новој вароши. — Г. 1884 буде по његовј и општинској жељи произведен од тадањег митрополита, за свештеника, и постављен за пароха сарајевског и надзиратеља протопрезвитерата у истој мјесту, у којој га дужности его и смрт нађе.

Провео је дакле цио свој вијек у своме српскоме народу, као народни учитељ и свештеник, те је као неуморни трудбеник и прави родољуб српски допринио за то дуго вријеме много и много користи на олтар српске народне и црквене просвјете у нашој отачбини. У животу и раду његову много се мучио али је све снисходио и био многотрпљив, још је био мирна и тиха духа, права безазлева душа. А највећа му врлина бијаше што је увијек љубио мир и слогу, што је свакоме увреде праштао, са сваким у љубави живио и свакога мирио. Та га је врлина узвисила па је зато и задобио љубав народну а нарочито љубав свога братства свештенства.

Удар који нам је задан са смрти овога покојника врло је тежак и ми ћемо од њега много осјетити. Тужне појаве и тако чести смртни случајеви у нашем и овако маломе кругу наши духовни пастира, врло су жалосни и немиле за нас у опште; јер са њима много губимо сви у једнакој мјери, — а случај изненадне и нагле смрти овога покојника тим је жалоснији, почем он оставља након себе без икакве помоћи и подпоре, просто самој судбини своју сироту удовицу падају са петеро нејаке сирочади да се боре са њоме за свој опстанак.

Оплакујући дакле те немиле појаве у нашој средини са тугом и болом у души нашој несмијемо о тужна браћа очајавати, него се морамо

тјешити с надом на милост Божију, — морамо их по дужности хришћанској равнодушно сносити, као дар божијег провиђења, имајући на уму увијек да је овај живот привремен, да је све што се у њему збива сујета овога свијета, јер ће смрт свакога покосити био богат или сироман био праведник или грешник, и претворити у прах и пепео, те да ћемо тек на другом свијету за наша дјела прослављени или постиђени бити. Ово су најзгоднији часови кад на све то треба да размислимо и најудесније прилике за поуку да се у нашем животу поправимо, како би и нас тај час у свако доба спремне наћи могао.

Зато тужна браћа одазовимо се тој нашој дужности, поправимо се у дјелима нашим, и при овом тужном растанку са покојником обећајмо испунити његову највећу врлину братском слогом и љубави, волимо се и љубимо се сви братеки и радимо сваки да нам слога и љубав буде вођа у нашем животу и раду. Недопустимо тужна браћа да нас и једног затече час смртни у раздору и свађи. Тијем ћемо покојника задржати у вјечитој успомени и тијем ћемо се достојно одужити блаженој сјени његовој.

А ти незаборављени покојниче мирно путуј у твоје ново обиталиште, и незаборави на твој народ и твоје братство него се помоли Богу тамо горе код престола Његова, да нас укријепи да твојој врлини што лакше шљедовати узмогнемо. — Још ти на поласку твојој прими увјерење да ће се твоја удвијељена сиротиња помоћу братске слоге и љубави утјешити и да ће у њојзи наћи себи другога оца и старатеља.

Праштајући се с тобом на овом привременом свијету прими још пошљедне с Богом од твога милог братства свештенства и твога народа.

Лака ти прна земља,

И вјечан помен у народу твојем

Амин.

Говорио :

Ст Тривковић,

свештеник.

Све дужнике и овај пошљедњи пут уљудно молимо да нам дужну претплату од 1889 године пошаљу.

Ко жели и даље лист држати за идућу 1890 год. молимо нека се благовремено јави и претплату пошаље.